

Lengyel folyóirat a magyar színházakról

A *Dialog* című lengyel színházi folyóirat áprilisi számának tekintélyes része foglalkozik a magyar színházművészettel Budapest színházi életével. Közli Thurzó Gábor *Az ördög ügyvédje* című drámáját, Mihályi Gábor írását a magyar abszurdokról, valamint Radó György tanulmányát *Az ember tragédiájáról*. A magyar olvasó számára a legérdekesebb és legtanulságosabb írás Danuta Żmij beszámolója Budapest 1968/69-es színiévdjáról.

Több ország és több nyelvterület színházi folyóiratainak rendszeres olvasója lévén nem először találkozom a magyar színházak programját ismertető recenzióval. Az ilyen ismertetések rendszerint alkalomszerűek, a jóindulatú, felületes szemlélő néhány napos budapesti tartózkodásának eredményei. Tárcák, tömör feljegyzések az éppen véletlenül látott produkciónak, amelyekről a cikkíró megpróbál néhány általános következtetést levonni, meggyőződés nélkül, hiszen korántsem biztos, hogy a látottak valóban az évad legjellemzőbb előadásai.

Látszólag Danuta Żmij cikke sem vállalkozik többre, mint egy kététhes novemberi tartózkodás során látható pesti előadások összegezésére. Bár cikkének terjedelme jóval több a megszokott színházi levelekénél, mégsem ez különbözteti meg a „sokévi átlagtól”, hanem látásmódja, szelektáló készsége és az, ahogyan a részből valóban következtetni tud az egészre. Maga a változás is rokonszenves és megtisztelő: részletesebb elemzésre csak a magyar drámák előadásait méltatja. A budapesti színházak repertoárjának rövid felsorolása után két megjegyzést tesz. Az egyik: a műsor meglehetősen „rugalmas” – inkább a rendezők egyénisége érvényesül a darabválasztásnál, mint a tematikai törekvések. Sok a történelmi kosztüm, az antik környezet, a festői látványosság – az ilyen lehetőségeket kínáló műveket előszeretettel választják-javasolják a rendezők. A másik megjegyzés: imponálóan sok a magyar dráma a főváros színházainak műsorán. Sokfajta törekvés, a hagyományok

ápolásától az útkeresésig változatos témavilág és formanyelv jellemzi a magyar írók műveit.

A már Lengyelországban is jól ismert Örkény-darab, a *Tóték* (a *Dialog* hasábjain is megjelent az elmúlt évben), valamint Németh László *Széchenyije*, Szakonyi Károly *Ördöghegye* mellett a legnagyobb figyelmet Illyés *A kegyencének* és Gyurkó László *Szerelmem, Elektrójának* szenteli. A római történelem és a görög mitológia „kosztümös” hősei izzóan aktuális kérdéseket vetnek fel, az egyik az abszolút hatalom, a másik az abszolút morál modelljét állítja elénk – állapítja meg.

A magyar színházak a lengyeltől alapvetően különböző sajátosságait két vonatkozásban látja meg igen találóan és szellemesen a cikkíró. Az egyik: a fővárosi és a „vidéki” színjátszás közötti, a lengyelek számára megmagyarázhatatlan különbség. A másik: a budapesti közönség leginkább színészeket néz meg a színházban, s csak azután érdeklődik egy új dráma, vagy egy már ismert mű újabb interpretálására. A pesti közönség konzervatív ízlése bizonyos fokig tudatos kompromisszumra, a naturalista hagyományok kényszerű vállalására készíti a magyar színházat. Elsősorban a konvencionális művek, a „régiszerű színházi modell” klasszikusainak (Molnár Ferenc) sikerszerűit igazolják ezt, de gátolja a tervezők és a rendezők szabadabb asszociációkra vágyódó fantáziáját is.

Az új, korszerű magyar színjátszás születésén van – állapítja meg Danuta Żmij. Érezhetően jelen van az „új hullám” szerzőinek, Örkénynek, Eörsinek, Gergeynek a darabjaiban, s érződik a külföldi kortárs-szerzők tolmácsolásában is. Cikke végén meghatottan szól Péchy Blanka alapítványáról, amely a magyar nyelv gondos ápolására serkenti a színházművészeket, s amely szintén nagyszerű példája egy nagy múltú, gazdag hagyományú színjátszás örökös újjászületésének.

BALOGH GÉZA